

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

70. An teneamur corripere infideles? Et utrum Infideles ad corrigendos
alios, sive fidele, sive infideles obligentur? Ex p. 7. t. 3. r. 20.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

RESOL. LIX.

Enumerantur aliqui casus, in quibus laborantes ignorantia non sunt admonendi, si spes correctionis absit.

Set in promptu omnes Confessarii habeant casus contentos in textu huius Resolutionis quia saepe occurrunt in facto. Ex p. 7. tr. 3. Res. 19.

§. 1. **S**i sciam, ait Coninch *disp. 28. de Charitate dub. 4. num. 45.* alios propter cognitionem aut affinitatem inualidè contraxisse, idque eos iniuincibiliter ignorare, si sperem eos facillè inducendos, vt impetrent dispensationem, & sine turbis rursus contrahant, teneor ipsis veritatem aperire; si verò probabiliter metuum ne graues turbationes sequantur (vt si alteruter cum graui alterius, aut amicorum perturbatione, & prolium damno credatur facturus diuortium) teneor tacere si credam rem mansuetam omnino occultam.

2. Idem dicendum in quibusdam peccatis commissis ex ignorantia iuris, non ita passim noti, & quod non potest nosci, pertinere ad hunc in particulari, v. g. confitetur aliquis se cognouisse consanguineam uxoris suae, hic secundum communem sententiam non potest petere debitum; confessarius tamen (nisi possit fore cum eo dispensare; vt licet debitum peccati) communiter melius faciet relinquendo illum in sua bona fide, qua putat sibi licere petere debitum; quia si aperiat illi veritatem, postea formaliter peccabit petendo debitum; & communiter non est verosimile futurum, vt idèd abstineat à petendo debito: quam diu autem manet in bona fide solum peccat materialiter sine villo periculo scandali. Quòd si confessarius possit dispensare: aut certè credat alterum cognita veritate ante obtentam dispensationem non petiturum debitum, deberet illi aperire veritatem.

3. Idem videtur dicendum de eo, qui iam desponsasset sibi aliquam, cuius consanguineam occultè cognouisset, penitus ignorans id esse impedimentum dimens; & iam instantes nuptiae non possent sine graui scandalo differri; posset enim confessarius eum relinquere in bona fide qua hic crederet illud nullum praestare impedimentum his nuptiis. Colligitur ex *Valentia hic quaest. 10. punct. 2. §. Certum est, & sequentibus.* Vbi absolute docet, non esse monendos peccantes ex iniuincibili ignorantia iuris, quando non speratur emendatio: atqui in dicto casu, vel nulla, vel vix vlla est spes emendationis; vix enim credibile est talem posse induci, vt cum tanta sua nota, & criminis suspicione, & graui suorum omnium offensione à nuptiis abstineat, aut eas differat, maxime si diu differri deberent quod communiter contingit, si prius dispensatio petenda sit. His adde, etsi nuptiae crederentur differendae, aut omnino impediendae; si tamen id non posset fieri sine graui multorum offensione & suspitione causa, ob quam differantur, videri potius tacendam veritatem ob grauiam incommodam, quae possunt aliàs sequi, v. g. odia grauiam, turbationes familiarum, &c. quae magis vitanda sunt, quam illa peccata materialia. Vnde *Valentia supra §. Propter cuius,* putat raro accidere, vt qui ex iniuincibili ignorantia contraxerunt inualidè sint monendi. Eadem autem est ratio in casu istorum sponsorum, vt cum aliis expressè docet *Sanchez lib. 2. de Matrimonio disp. 38. num. 6. additque n. 7. confessarium in eo casu non solum posse, sed etiam teneri tacere.*

4. Excipe casum, quo Confessarius facillè posset iniquitate occultè dispensationem, vt sponsi possent

inter se contrahere, aut vt ij qui ob occultum impedimentum inualidè contraxerunt, possent iterum secedere contrahere; & omnino crederet se id sine turbis posse efficere. Est tamen hac in re satis magna difficultas, quando impedimentum est ortum ex crimine cuius altera pars omnino ignara est. Et haec omnia docet *Coninch*, cui adde *Trullench in Decalogum tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 1. n. 6.* qui apponit ex *Bonacina* exempla de eo qui contractum vlturarium inuit iniuincibiliter nesciens esse vlturarium, aut qui inualidè confessus est, aut qui iniuste possidet primogenituram, & etiam subdit ex dicto *Bonacina*, quòd poterit Confessarius cognoscere poenitentem laborare ignorantia iniuincibili, ita vt non teneatur illum admonere, si bono modo curet intelligere, an poenitens credat, se in bono statu constitutum esse, vel an dubiam habeat conscientiam. Sit tamen cautus confessarius, ne dubium malae fidei ingerat poenitenti, dum non sperat fructum correptionis, sed de hoc *infra dub. sequent.* Vide etiam *Reginaldum tom. 1. lib. 4. c. 25. n. 354.*

RESOL. LXX.

An teneamur corrumpere infideles?

Et verum infideles ad corrigendos alios sine fideles sine infideles obligentur? Ex part. 7. tractat. 3. Res. 20.

§. 1. **V**idetur negatiuè respondendum, quia *Christus Matth. 18.* solum iubet nos corrumpere fratrem peccantem: atqui infidelis non est noster frater, quia nec est filius Dei, nec Ecclesiae. Et ita hanc sententiam docet *Layman in Theol. mor. lib. 2. tr. 3. c. 7. n. 2.* sed omnino dicendum est nos teneri etiam tales corrumpere, quando est spes fructus, ac reliquae conditiones adsunt, vt hoc praecipuum obliget: nam etiam in his militat eadem ratio, quia nimirum charitas Dei, & proximi nos obligat, vt quantum commode possumus, Dei iniuriam, & proximi graue malum auertamus; quod per eiusmodi correctionem fit: nam per eam impedimus peccata infidelis, quae sunt vera iniuria Dei, & graue illius malum, & ipse est etiam noster proximus per charitatem diligendus. Et potest etiam dici aliquo modo noster frater ratione communis naturae, & originis ex Adamo. Et ita hanc sententiam tenent communiter Doctores teste *Coninch, disp. 18. de Charitate, dub. 4. n. 49.* & *Filiucio tom. 2. tract. 27. c. 5. dub. 120.* *Francisco del Castillo in 3. sentent. tom. 2. disp. 6. de correct. q. 5. n. 7.* *Valentia tom. 3. disp. 3. q. 10. punct. 3.* licet videatur discrepare *Bañez in 2. 2. quaest. 33. artic. 2. dub. 1.* tamen re vera nobiscum sentit: Sic enim ait *Cæterum circa infideles excusamur à correctione fraternali; quia quiauis illi sint proximi, non tamen dicuntur fratres in sacris litteris, eò quòd non conueniunt nobiscum in religione, & cultu caelestis Patris. Hoc patet ex illo Apostoli 1. Ad Corinth. 7. Si quis frater uxorem habet infidelem, &c. Item quia ordo correctionis fraternalis quae in Euangelio describitur *Matth. 18.* non loquitur de infidelibus, quoniam inquit, *dic Ecclesia, quòd si Ecclesiam non audierit sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus.* Veruntamen maxime excusamur: quia nulla nobis est spes correctionis infidelium, & quia conuersari cum illis non est tutum, sed potius scandali occasionem huiusmodi conuersatio pareret. Si quis autem existimat se potentem illos corrigere non solum ab infidelitate, sed etiam si maneant infideles, & corrigantur à vitis contra legem naturae, teneatur praecipuo Charitatis illos corrigere. Ipse tamen Pontifex summus tenetur ex officio iure diuino prouidere de Praedicatoribus ad infideles mittendis, vbi*

vbi fuerit spes conuersionis illorum. Ceteris verò fidelibus ex charitate incumbit, si commodè fieri potest talis prædicatio cum aliqua spe conuersionis infidelium, & sine periculo propria salutis.

2. Notandum est etiam infideles teneri etiam ad alios corrigendos, & idè Duallius in 2. 2. tractatu de Charitate, quest. 9. art. 4. sic ait: Quæres vtrum infideles ad corrigendos alios, siue fideles, siue infideles obligentur? Respondeo, teneri; cum enim præceptum hoc fundamentum habeat in natura, & præca ratione, quæ ad vniuersos homines etiam infideles, se extendit, scilicet quatenus tenentur suis proximis, in necessitate, quæcumque illa sit, siue spiritalis, siue corporea, subuenire, non est dubium, quin infideles correctionem hanc fraternam seruare debeant. Vnde Aristoteles asseruit, amicis subueniendum esse, potius in moribus quàm in pecunia. Ita ille, cui adde Lorcam in 2. 2. disput. 42. num. 2. & Maldertum in 2. 2. quest. 33. art. 2. dub. 2.

RESOL. LXXI.

An correctio adhibenda sit peccatoribus publicis vt meretricibus, vsurariis, &c? Ex p. 7. tr. 3. Rel. 33.

§. 1. **V**idetur prima facie respondendum negatiuè; quia ita faciens se opponit licitæ Magistratus permissioni; sunt enim quædam peccata, quæ in Republica prudenti, immò necessariò arbitrio permittuntur, vt vitentur grauiora: quo pacto Republica sustinet meretrices, de quibus dixit Augustinus lib. 2. de Ordine, cap. 4. Tolle meretrices à rebus humanis, & omnia turbabis libidinis. Quo ergo iure hæc peccata non emendantur correctione iudiciali eodem veratur non esse emendanda correctione fraterna; nam eadem inconuenientia sequi videntur, siue vno; siue alio modo auferantur. Propterea horum correctio, ferè ab omnibus negligitur, etiam à viris timoratis; est autem rigidum, peccati reos existimare tot, quot huius generis peccata corripere negligunt.

2. His tamen non obstantibus dicendum est, quòd si speretur emendatio, supradicti publici peccatores sunt corrigendi: Et ratio est, quia & Deus offenditur ac proximus sibi malum infert. Ergo si hæc auertere potes absque periculo grauioris mali, obligaris. Quòd autem id fieri possit, constat, quia conuersione vnus vel alterius non tollitur quin aliis pluribus peccatoribus permissio malè viuendi à Magistratibus concedatur, ex quo manifestè constat differentia, quare magistratus non teneatur hos peccatores impedire, & remouere, sed possit illos permittere, tu verò tenearis vnum, vel alium corrigere quia magistratus non potest vnum, vel alterum corrigere, quin omnes impediatur, cum non adsit ratio, ob quam potius vni, quam alteri permissionem concedat. At tu ex correctione vnus non obligaris omnes corrigere, neque ex vnus correctione omnes correcti manebunt.

3. Nec obstat dicere, quòd si ego publico vsurario persuaderem, vt desisteret dare ad vsuram, sequeretur idem incommodum, quod magistratus intendit vitare, permittendo ei exercitium vsuræ, scilicet quod multi grauius indigentes mutuo & non reperientes mutuant, premerentur grauissimis difficultatibus.

4. Respondeo, duplex esse discrimen inter Magistratum permittentem publicum vsurarium, & inter priuatum omitentem eum corripere, quando ipsum ea ratio possit facillè emendare. Primò, quia si magistratus hunc vsurarium ab eo exercitio impediatur, debet omnes impedire, quia nulla est ratio

cur id vni magis permittatur, quàm alteri, atque hæc dicta incommoda necessariò sequerentur. Secus est si priuatus alicui vsurario persuadeat vt ab vsurariis desistat, quia nunquam periuadebit id omnibus, atque ita semper erunt sufficientes, qui populo hæc iura satisfaciunt. Secundò, quia, etiam magistratus per se non potest pedire ne huiusmodi homines publice vitare exciteant: nequit tamen efficere, vt in animo à peccato verè ad Deum conuertantur; aut etiam occulte peccatores definant: quod tamen facit priuatus, qui eos efficaciter corripit, atque ita eorum animas lucratur: quod magistratus facere nequit.

5. Et idè nostram sententiam tenent Maldertus in 2. 2. D. Thom. q. 33. art. 2. dub. 3. in fin. Concinch. disp. 28. de Charit. dub. 3. num. 33. Palau. rom. 1. tra. 6. disp. 3. pun. 2. n. 4. Lorcam in 2. 2. D. Thom. disp. 41. num. 4. qui tamen optimè obseruat plures excusari à correctione istorum; vel quia cum in notitia omnium sint, sunt alij qui facilius & melius eos corrigere possunt, vel quia in his raro speratur fructus, & vtilitas correptionis, & propterea frequenter negligitur.

RESOL. LXXII.

Quidam vir timorata conscientia audiuit detractionem de re graui, & non correxit, queritur an a lethali culpa excusari possit? Ex p. 2. tr. 17. & Misc. Rel. 24.

§. 1. **R**espondeo, si illa detraçtio fuit facta solentibus taciturnum, detrahentem non peccasse mortaliter iuxta opinionem probabilem Cordubæ quest. 2. con. 5. & aliorum, quos retuli supra, quia talis infamia non censetur notabilis. Ergo neque peccatur mortaliter audientes; quicquid in contrarium asserat Maldertus in 2. 2. tr. 7. c. 1. dub. 4. & ex parte Lessii lib. 2. cap. 11. dub. 4. num. 21.

2. Dico secundò, etiam si illa detraçtio fuit facta coram pluribus, excusabitur à mortali, per ea quæ mihi ipse consulens interrogatus respondit; nam, vt optime notauit Bonacina tract. de contract. disput. 2. quest. 4. punct. 11. num. 8. audiens detrahentem non debet in dubio præsumere loquentem malum, nisi habeat sufficientes coniecturas in contrarium: de quo cum ipse nesciat, an delictum quod ab alio narratum sit publicum, vel occultum & vtrum iuste, vel iniuste narretur, non peccat non oblitendo narrationem fieri enim potest, vt iuste quis narret, & consequenter alius faciat iniuriam narranti oblitendo, ac si corripere de peccato, quod nescit esse peccatum. Hæc etiam obseruauit Rebellius de obligat. inf. p. 1. lib. 4. quest. 6. num. 8. & Ioan. Maldertus in 2. 2. tr. 7. cap. 1. dub. 15. vbi ait, possessionem famæ dubiam, ne quidem accere à detrahendo, sed non sufficere, vt detrahentem iudices; quia, & ipse in dubio possessione bonæ opinionis exuendus non est. Notent hanc doctrinam confessarij, sic enim tollent multos scrupulos, quibus viri timorati in tali casu angustantur, & etiam propter hanc rationem colligitur sepius, peritas personas excusari à mortali, non oblitendo detrahentibus.

3. Aliæ verò causæ, quæ excusant non oblitendo detractioni, videndæ sunt apud Molinam rom. 5. tract. 4. disp. 34. Azorium part. 3. lib. 13. c. 7. in fin. Aragon. in 2. 2. quest. 63. art. 4. Lessium lib. 2. c. 11. dub. 4. num. 21. Reginaldum rom. 2. lib. 2. c. 4. quest. 8. num. 95. Pet. um à Navarra de restit. lib. 2. cap. 4. num. 337. & 338. Valentiam rom. 3. disp. 5. quest. 17.